

Tóth Csaba

Őshazák és szabadságvágyak

Sütő Éva és Tóth Emőke kiállítása a Gönczi Galériában

Lenn az Alföld tengersík vidékin, / Ott vagyok honn, ott az én világom; / Börtönéből szabadult sas lelkem, Ha a rónák végtelenjét látom. – Petőfi Alföldjének versszaka idéződik fel bennünk, ha a két Vas megyei művész közös kiállítását megtekintjük. Képzletben a királyi madár szabadságával szárnyalunk a nagy eurázsiai sztyeppén, korokon, távolságokon keresztül a messi múltba, és végtelen horizontokon túl megérint bennünket a határtalan szabadság önfeledt és boldogító érzése, a szabadság megtapasztalásának bizonyossága, az őскеzdet, a bölcső, a réges-régi szálláshelyek fészek-melege, a felsejlő őshaza, tán őshazák (mint ahogy Sütő Éva megjeleníti) nemezjurtákkal ékesített sziluettje.

Sütő Évának és Tóth Emőkének köszönhetően képzeletünk ismeretlen messzeségekben és magasságokban szárnyal, majd megpihen a hazatalálás boldogságával. Mindez nem merő romantika, nem káprázatokkal teli képzelgés, egyszerű földi valóságok és mindennapos érzések megtapasztalása, a „gyengébbik nem” empátiája az örök dolgok iránt, pátosztól mentes hódolat a Magna Mater - az örökre újjászülötő és újjászülő élet előtt. A szabadság szárnysegett szárnyalása.

A két művészt több évtizedes barátság fűzi egymáshoz. Azonos sorsok, azonos életpályák. Az utóbbi időben közös kiállításokkal is megpecsételik barátságukat. Egy-egy ilyen kiállítás azonban több mint két különálló személyiség összeadódása, kölcsönös egymásra-hatásról, szinte teljes hasonulásról beszélhetünk. A teljes hasonulásnak két kítapintható felületét láthatjuk munkáikon, egy külsőt és egy belsőt. A külső a szín, a színes, a színezett felület, a belső a formáló, a formaalakító szenvedély, a szív-tartalom. A szín, mint az emberi érzések ősi kifejezője, hordozója, és a szív, mint a forrongó lélek kiáramlásának színhelye és színtere, vágyakozás az örök és végleges boldogság-érzés, boldog lét-állapot után. Az élet szív-szenvedély teli meg-

élése, kézzel-fogása az embertársnak, a felebarátnak, az emberfiának, az Istenfiának, az Istennek, ragaszkodása az anyaföldhöz, a szülőhazához. Lelki attribútumok, szellemi ikonográfiák, amelyek vallanak az alkotókról, Sütő Éváról és Tóth Emőkeről.

Sütő Éva Őshazák című textilplasztika-sorozata nagyon leleményes képzettársításra épül. A test otthona a centrális térképzésű jurta-sátor, a szellem otthona pedig a megint csak centrális formázású nemezsuveg. A két otthon közös nevezőre hozása és egymásra rímelő megjelenítése delejes erővel hat a nézőre. Ahogy József Attila fogalmazza a Dunánál című versében: *már ezer éve nézem, amit meglátok hírtelen.* A különböző díszítésű és formájú süvegformák a magyarság történelmi homályba vesző etnogenezisének gyönyörű vizuális példázatai.

Az egerszegi kiállítás másik meghatározó Sütő Éva műve a feledhetetlen szépségű régi szombathelyi veduta, amely tulajdonképpen egy gobelinterv, az eredeti jelenleg

Tóth Emőke: A kerti székpárnák lefoglalása

épp Luca székén szövődik. Múltidéző nosztalgikus hangulatába egyszerre szinte pulzálva váltja egymást Szent Márton Savariája és az álmos középkori kisváros, a mai Szombathely elődje. Szily püspök még Hefele Melchiorral nem építtette meg a székesegyházat, a mai püspökkert, a romkert helyén még romosan a középkori vár falai meredeznek, Szent Márton városrészben látható még az a kút, melynek vizével állítólag Szent Márton megkeresztelte édesanyját, a régi piactér közepén pedig a négyszögletes, karcsú tűztorony. Az egykori Pannónia

Provincia polgári fővárosa, Savaria ódon patinájú pompájában tárul elének. Sütő Éva vallomásos őszinteséggel és ragaszkodással ábrázolja Szombathelyt, ahol élete nagyobbik részét élte és ma is éli.

Tóth Emőke puritán tömörséggel vall világlátásról, életérzésekről. Vizuális metaforái ezer szállal kötődnek a hagyományhoz, ezen belül külön a szakrális hagyományhoz, ugyanakkor könnyedén és szabadon él a kortárs képzőművészet eszköztárával is. Kisajátítás című, 4 székkel álló installációja az axióma tömörségével jeleníti meg a múlt századi totalitárius rendszerek cinikus embertelenségét, amikor az összes székpárnát egyetlen székre halmozzák fel, láncolják, lakatolják oda. Az otthon meghittségét, az élet értelmét veszik el így tőlünk. A konceptualista műnek mindenképp valamelyik jeles közgyűjteményünkben lenne

a helye. Ez a mű egyébként tapinthatóan rávilágít Tóth Emőke megérzésekre, intuíciókra alapozódó alkotási folyamatára. A megjelenítés érdekében elszabadul minden kötöttségtől, konvenciótól, leleményes találékony-sággal használ fel mindent a műhöz, meglévő tárgyat, tárgytöredéket, azokhoz hozzáigazít, hozzáformál klaszikus formaalkotási móddal tradicionális szobrászati anyagokat, követ, fát, terrakottát, gipszet. Legvégül pedig minden felület és forma színt kap, akárcsak egy festőnél, ami azért sem lehet véletlen, mivel édesapja festő volt.

Kék madár című szoborkompozíciója az emberi szabadságvágy gyönyörű metaforikus megjelenítése, a szárnya-szegetten is szárnyaló lelki emelkedettség győzelme az apokalipszisbe hanyatló gyarló evilágiság felett.

Sütő Éva és Tóth Emőke az arte povera, a hatvanas évek gyermekei, abban az értelemben, hogy akkor formálódtak művésszé, és mindkettőjük kenyerere az eszköztelenség, az eszköz nélküli közvetlenség. Ösztönösen elkerülik a művészet reprezentációs csapdáit. Önmaguknak, a műtermüknek alkotnak. Csak a szív-szenvedély egyetlen parancsolójuk alkotás közben.

Csóky András szombathelyi idegsebész értéktelennek véli az erkölcs nélküli tudományt, és ezzel új korszakot nyit a tudomány előtt. Mi ugyanígy kimondhatjuk, hogy a szív-szenvedély nélküli művészet szintén értéktelen. A két Vas megyei művész tanúságtétele meggyőző mindenkit erről, és helyreállítja a régi-új művészet kontinuitását.

(A kiállítás-megnyitó szerkesztett változata)

